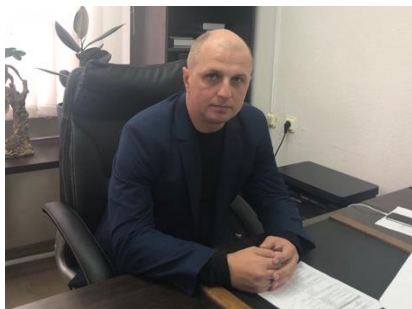

DOI: <http://www.doi.org/10.21272/legalhorizons.2019.i14.p60>**ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ**

*Кривошеєв Костянтин Олександрович,
аспірант кафедри адміністративного, господарського
права та фінансово-економічної безпеки,
Навчально-науковий інститут права,
Сумський державний університет*

Кожна країна світу намагається побудувати власну систему національної безпеки, котра повністю б відповідала як чітким концептуальним національним державним інтересам, так і інтересам усього суспільства і індивіда. При цьому базисною особливістю такого процесу є становлення сталої фінансової безпеки, а наявність уніфікованої нормативно-правової бази стає ключовим елементом цього процесу. Більшість вітчизняних науковців зазначають, що в сучасній Україні не розроблено достатньої кількості якісних нормативно-правових актів, котрі б врегулювали функціонування всієї системи та забезпечили теоретичне підґрунтя існування інституту фінансової безпеки України [1, С.49], а діючі законодавчі акти не відповідають вимогам сучасності та не мають змоги чіткого управління системою фінансової безпеки держави [2].

Ми погоджуємося з вище вказаними позиціями науковцями, до того ж вважаємо за необхідне підкреслити, що сьогодні стан розвитку відносин у фінансовій сфері є стрімким, постійно з'являються якісно нові проблеми та питання, які потребують ретельного вивчення та швидкого вирішення. Сучасне вітчизняне законодавство не завжди може настільки швидко реагувати на такі зміни, цим самим створює прогалини та колізії в правовому регулюванні.

В межах даного дослідження нами були окреслено кілька рівнів правового регулювання системи фінансової безпеки в Україні: визначальний рівень (Декларація про державний суверенітет; Закон УРСР «Про економічну самостійність Української РСР»; Акт проголошення незалежності України); основний рівень (Конституція України; Закон України «Про основи національної безпеки України»; Закон України «Про національну безпеку України»); функціональний рівень (Податковий кодекс України; Бюджетний кодекс України; Закон України «Про систему державного фінансового контролю в Україні»; Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»; Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України»; Закон України «Про Рахункову палату»; Закон України «Про Службу безпеки України»; Положення про Державну фіскальну службу України; Положення про Державну службу фінансового моніторингу України); концептуальний рівень (Концепція національної безпеки України; Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики»; Концепція забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері); стратегічний рівень (Стратегія національної безпеки України; Програма діяльності Кабінету Міністрів України від 15.10.1996 р.); методичний рівень (Методика розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджена наказом Міністерства економіки України від 02.03.2007 р. №60; Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджені наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. №1277).

Ключові слова: фінансова безпека, законодавства в сфері забезпечення фінансової безпеки; рівень правового забезпечення.

Krivosheev K.O. Legal principles of financial security system formation in Ukraine. Every country in the world is trying to build its own system of national security, which fully corresponds to

both a clear conceptual national state interest and the interests of the whole society and the individual. At the same time, the basic feature of such a process is the formation of sustainable financial security, and the availability of a unified regulatory framework becomes a key element of this process. Most domestic scholars note that in Ukraine there is not enough sufficient quantity of qualitative normative legal acts that would regulate the functioning of the whole system and provide the theoretical basis for the existence of the institution of financial security of Ukraine [1, С.49], and the current legislative acts do not meet the requirements of the present and they are not able to clearly manage the state financial security system [2].

We agree with the above-mentioned positions of scientists, besides, we think it is necessary to emphasize that today the state of development of relations in the financial sphere is rapid, there are constantly new qualitative problems and issues that require careful study and quick resolution. Modern domestic legislation can not always respond so quickly to such changes, thereby creating gaps and conflicts in legal regulation.

Within the framework of this study, we outlined several levels of legal regulation of the financial security system in Ukraine: the defining level (Declaration on State Sovereignty, the Law of the USSR "On the Economic Independence of the Ukrainian SSR", the Declaration of Independence of Ukraine); the main level (the Constitution of Ukraine, the Law of Ukraine "On the Fundamentals of National Security of Ukraine", the Law of Ukraine "On National Security of Ukraine"); the functional level (the Tax Code of Ukraine, the Budget Code of Ukraine, the Law of Ukraine "On the system of state financial control in Ukraine", the Law of Ukraine "On Prevention and Counteraction to Legalization (Laundering) of the Proceeds from Crime, Terrorist Financing and the Financing of the Proliferation of Weapons of Mass Destruction"); The Law of Ukraine "On the National Security and Defense Council of Ukraine", the Law of Ukraine "On the Accounting Chamber", the Law of Ukraine "On the Security Service of Ukraine", the Regulations on the State Fiscal Service of Ukraine, the Provisions w State Service for Financial Monitoring of Ukraine); conceptual level (the Concept of National Security of Ukraine, the Law of Ukraine "On the Principles of Internal and Foreign Policy", the Concept of ensuring national security in the financial sphere); strategic level (Strategy of National Security of Ukraine; Program of activity of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated October 15, 1996); Methodological level (Methodology for calculating the level of economic security of Ukraine, approved by the order of the Ministry of Economy of Ukraine dated March 02, 2007, No. 60; Methodical recommendations for calculating the level of economic security of Ukraine, approved by the order of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine dated October 29, 2013, No. 1277) .

Key words: financial security, legislation in the field of financial security; level of legal support.

Генезис законодавчого регулювання проблематики фінансової безпеки на території України розпочався ще за часів, коли Україна перебувала у складі СРСР. Саме Декларація про державний суверенітет від 16.07.1990 р. №55-ХІІ та Закон УРСР «Про економічну самостійність Української РСР» від 03.08.1990 №142-ХІІ заклали підвалини прийняття Основного Закону та інших нормативно-правових актів регулюють дану сферу та займають визначальний рівень правового регулювання системи фінансової безпеки в Україні [3].

На основі Декларації про державний суверенітет відбулося прийняття Закону УРСР «Про економічну самостійність Української РСР» від 03.08.1990 №142-ХІІ, яким визначено зміст, основні принципи та мету економічної самостійності держави як суверенної країни, механізм господарювання, регулювання соціальної

сфери та економіки, організацію грошової, кредитної, бюджетної та фінансової системи держави [4].

Наступним кроком у сфері фінансової безпеки було прийняття Акту проголошення незалежності України, затвердженого Постановою Верховної Ради України «Про проголошення незалежності України» від 24.08.1991 р. №1427-ХІІ, яким закріплена повна незалежність, в тому числі і фінансова. Такі нормативно-правові акти у своїй сукупності утворюють визначальний рівень правового регулювання сфери фінансової безпеки в Україні.

Суттєвих змін правове регулювання системи фінансової безпеки зазнало вже після прийняття Конституції України, котра стала став абсолютно новим рівнем в розбудові системи фінансової безпеки [5, С.170]. та основною для прийняття інших нормативно-правових актів в країні. Адже з

цього часу було прийнято та реалізовано значну кількість нормативно-правових актів, котрі в тій чи іншій мірі стосуються даної сфери. При цьому, у своїй сукупності вони виступають джерелами права, адже є зовнішньою формою об'єктивації правової норми сфери забезпечення фінансової безпеки в державі [6, С.220]. На нашу думку, Конституція України, а також Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 р. №964-IV [7] і Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 №2469-VIII [8] утворили основний рівень правового регулювання системи фінансової безпеки в Україні.

Саме статтею 17 Конституції України визначено, що захист суверенітету і територіальної цілісності, а також забезпечення економічної та фінансової безпеки є одними із найважливіших функцій як держави в цілому, так і всього населення зокрема [9]. При цьому, Президент України виступає гарантом забезпечення державних інтересів та безпеки в країні. Саме Конституцією вперше задекларовано порядок формування законодавства та прийняття нормативно-правових актів з питань податкових, бюджетних, кредитних, митних відносин, окреслено головні аспекти побудови фінансової системи держави [9].

З прийняттям Закону України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 р. №964-IV було визначено основи державної політики в даній сфері та напрями її реалізації. Саме даний нормативно-правовий акт вперше розподіляє види загроз національній безпеці, в тому числі і фінансовій, та використовує таку категорію як зовнішні загрози; вперше надано визначення таким термінам як «національна безпека», «загрози національної безпеки», «національні інтереси»; визначено базові національні інтереси та їх внутрішні і зовнішні загрози. Чітко окреслені внутрішні загрози безпеці України – зменшення доходу бюджету України, зростання державного боргу, криза в економіці, нестабільна ситуація кредитної та грошової систем [7].

Даний Закон втратив чинність на підставі Закону України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 №2469-VIII, котрий було розроблено на виконання основних положень Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 26.05.2015 р. №287 та у зв'язку з фактичною необхідністю у вдосконаленні законодавства даної сфери [8].

Серед рівнів правового регулювання системи фінансової безпеки в Україні пропонуємо виділити

абсолютно новий для науки рівень – функціональний, котрий охоплює базові нормативно-правові акти, що безпосередньо на вищому рівні законодавчого закріплення регулюють фінансову безпеку держави, визначають адміністративно-правовий статус відповідних органів та окреслюють особливості правовідносин даної сфери.

Указом Президента України від 30 серпня 1996 року № 772 відповідно до ст. 107 Конституції України утворено Раду національної безпеки і оборони України (РНБО) - постійно діючий конституційний орган з питань координації та контролю діяльності органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони. РНБО утворено замість Ради оборони України та Ради національної безпеки України, які працювали у період з 1991 до 1996 року [10]. Законом України «Про Раду національної безпеки і оборони України» від 05.03.1998 р. №183/98-ВР було визначено правові засади організації, структуру, склад, функції, загальну компетенцію та основи діяльності РНБО. Фактично з часів проголошення незалежності держави такий орган є першим спеціальним органом з питань забезпечення національної безпеки [10].

Іншим органом у сфері фінансової безпеки, правовий статус якого окреслено Конституцією України є Рахункова палата. Так, відповідно до ст.98 Конституції України контроль від імені Верховної Ради України за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використання здійснює Рахункова палата [11]. Організація, повноваження та порядок діяльності Даного органу окреслені та чітко закріплені Законом України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. №576-VIII [11].

Законом України «Про Службу безпеки України» від 25.03.1992 р. №2229-XII визначено, що Служба безпеки України – це державний орган спеціального призначення з правоохоронними функціями, який забезпечує державну безпеку України. При цьому до ключових завдань даного органу віднесено попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів у сфері корупції, організованої злочинної діяльності у сфері управління та економіки [12].

Центральним органом виконавчої влади, на який покладені повноваження щодо реалізації державної економічної політики виступає Державна фіскальна служба України. До того, О.О. Бригінець визначає, що саме Державна фіскальна служба України є основним інструментом у забезпеченні фінансової безпеки країни [13, С.64], адже у відповідності до Положення про Державну фіскальну службу України від 21.05.2014 р. №236

одним із основних завдань органу виступає реалізація державної податкової політики та політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового законодавства тощо [14].

М.М. Коваленко та Н.М. Омельченко визначають, що одним із напрямів реалізації заходів фінансової безпеки є здійснення фінансового контролю, базовими принципами якого визначається незалежність, гласність, превентивність, дієвість, регулярність, об'єктивність, всеохоплюючий характеру [15].

Законом України «Про систему державного фінансового контролю в Україні» від 26.01.1993 р. № 2939-ХІІ визначено, що ключовими завданнями, які покладаються на органи державного фінансового контролю є: здійснення державного фінансового контролю за використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів, правильністю визначення потреби в бюджетних коштах та взяттям зобов'язань, ефективним використанням коштів і майна, станом і достовірністю бухгалтерського обліку і фінансової звітності у міністерствах та інших органах виконавчої влади, державних фондах, фондах загальнообов'язкового державного соціального страхування, бюджетних установах і суб'єктах господарювання державного сектору економіки, а також на підприємствах, в установах та організаціях, які отримують (отримували у періоді, який перевіряється) кошти з бюджетів усіх рівнів, державних фондів та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування або використовують (використовували у періоді, який перевіряється) державне чи комунальне майно, за дотриманням бюджетного законодавства, дотриманням законодавства про закупівлі, діяльністю суб'єктів господарської діяльності незалежно від форми власності, які не віднесені законодавством до підконтрольних установ, за судовим рішенням, ухваленим у кримінальному провадженні [16].

Податковим кодексом України від 02.12.2010 р. №2755-VI окреслено здійснення податкового контролю, способи його здійснення та повноваження відповідних органів державної влади. При цьому, даним нормативно-правовим актом визначено, що податковий контроль являється системою заходів, що вживаються контролюючими органами та координуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки,

проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [17].

Бюджетним кодексом України від 08.07.2010 р. №2456-VI закріплюється здійснення фінансового контролю, а саме контролю за дотриманням бюджетного законодавства, спрямованого на забезпечення ефективного і результативного управління бюджетними коштами та такого, що здійснюється на всіх стадіях бюджетного процесу у чіткій відповідності до положень Бюджетного кодексу України та чинного законодавства України [18].

Захист прав та законних інтересів громадян, суспільства і держави, забезпечення національної безпеки шляхом визначення правового механізму протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, а також формування загальнодержавної багатоджерельної аналітичної бази даних для надання правоохоронним органам України та іноземних держав можливості виявляти, перевіряти і розслідувати злочини, пов'язані з відмиванням коштів та іншими незаконними фінансовими операціями відбувається на підставі Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 14.10.2014 р. № 1702-VII [19].

Одним із ключових рівнів правового регулювання фінансової безпеки України є концептуальний, адже розглядаючи концепцію як сукупність ідей, поглядів, ключових положень, теорій можна визначити, що вся сукупність ідей та поглядів на проблематику забезпечення фінансової безпеки в державі закріплена саме на концептуальному рівні та втілена в Україні в Концепції національної безпеки України, схваленої Верховною Радою України від 16.01.1997 р. №3/97-ВР, Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.08.2012 р. №569-р, Законі України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 р. №2411-VI.

На нашу думку, необхідно зазначити, що питання забезпечення фінансової безпеки в державі перебувала в даний період лише на зародковому етапі. Вище вказані положення Програми діяльності Кабінету Міністрів України були продовжені та більш детально розкриті в Концепції національної безпеки України, схваленої Верховною Радою України від 16.01.1997 р. №3/97-ВР. В даному документі окреслено основні

напрями політики щодо питання забезпечення економічної безпеки в країні, визначено національні інтереси та можливі їх загрози. Сутність Концепції визначалася «... можливість національної економіки здійснювати та забезпечувати незалежний, самостійний розвиток, забезпечити стабільність громадянського суспільства та всіх інститутів та обороноздатний потенціал України за будь-яких несприятливих варіантів виникнення та розвитку подій, та здатність держави до забезпечення захисту національних інтересів від будь-яких внутрішніх та зовнішніх загроз» [20, С.14]. М. В. Патарідзе-Вишинська у своєму дослідженні вказує, що фактично в змісті Концепції було розкрито характер можливих внутрішніх та зовнішніх загроз: відсутність ефективної системи державного регулювання економічних відносин, економічна та фінансова ізоляція держави від світової фінансової системи, значний відтік з України матеріальних та інтелектуальних ресурсів. Незважаючи на це документ мав свій головний недолік – не розкривав питання компетенції органів державної влади та зокрема Ради національної безпеки і оборони України в сфері економічної та фінансової безпеки [5, С.172]. Згодом Концепція втратила чинність на підставі Закону України «Про основи національної безпеки України» в 2003 р.

Дослідники досить критично відносяться до прийняття Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 р. №2411-VI. Даним законодавчим актом вперше введено в нормативний обіг категорію «засади внутрішньої політики України у сфері національної безпеки і оборони». Окрім цього, статті 6 Закону визначений вичерпний перелік таких засад [21]. Фактично це не нове визначення засад внутрішньої політики в даній сфері, а лише як говорить О.О.Бригінець відбувається уточнення закріплених статтею 8 Закону України «Про основи національної безпеки України». У той же час ми спостерігаємо використання двох різних категорій двома різними нормативно-правовими актами – «засади» та «основи», які не мають чіткого термінологічного розмежування в змісті законів [13, С.71]. Звертаючись до Словника юридичних термінів, зазначимо, що основи – це основні засади державної політики, направленої на захист національних інтересів і гарантування в безпеці державі, суспільству, особі від будь-яких загроз як внутрішнього, так і зовнішнього характеру [22, С.105]; засади – це забезпечення життєво важливих інтересів держави, суспільства та громадянина, нейтралізація та запобігання загроз як дійсних, так і потенційних, національним інтересам у всіх сферах, в тому числі і у фінансовій [23, С.42].

Відсутність такої чіткої визначеності створює перешкоди в реалізації основних положень законів та стратегічних планів забезпечення безпеки в державі, укладених на їх підставі. Також таке колізійне сприйняття ускладнює взаємодію суб'єктів забезпечення безпеки та як результат прямо впливає на їх продуктивність. При цьому, вважаємо, що стратегічний рівень правового регулювання системи фінансової безпеки в Україні є одним із найбільш важливих, адже враховуючи, що стратегія – це план досягнення цілей, то завдяки нормативно-правових актів даного рівня відбувається побудова та узагальнення основних дій, необхідних для досягнення фінансової безпеки в державі.

Методичний рівень правового регулювання системи фінансової безпеки в Україні відображений двома нормативно-правовими актами - Методикою розрахунку рівня економічної безпеки України, затвердженою наказом Міністерства економіки України від 02.03.2007 р. № 60 [24] та Методичними рекомендаціями щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджених наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. №1277 [25]. Зазначимо, що лише в 2007 р. термінологічний апарат проблематики забезпечення фінансової безпеки було розширено та визначено завдяки прийняття Методики розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджено наказом Міністерства економіки України від 02.03.2007 р. №60. При цьому відбулось офіційне нормативне закріплення категорії фінансової безпеки, котра розглядалася як стан бюджетної, валютної, банківської, грошової та кредитної системи та фінансових ринків, для якого характерним є збалансованість, стійкість до будь-яких негативних загроз як внутрішніх, так і зовнішніх, здатність забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання [24].

Досліджуючи питання факторів впливу на фінансову безпеку державу, Н. Я Кравчук, О.Я.Колісник, О. Ю. Мелих та О. О. Бригінець, поряд із такими факторами як стан політичної ситуації в країні, характер державної фінансово-кредитної політики та фактичний рівень незалежності держави визначають ключовим – рівень законодавчого забезпечення функціонування фінансової безпеки та фінансової системи [25, С.67].

Підводячи підсумки дослідження правових засад формування системи фінансової безпеки в Україні можна зазначити, що воно відбувалося шляхом зародження та подальшого розвитку рівнів такого регулювання (Таблиця 1). З огляду на

вітчизняну нормативно-правову базу з даного питання, вважаємо за можливе виокремити п'ять рівнів правового регулювання: визначальний, основний, концептуальний, стратегічний, методичний. Кожен з цих рівнів базується на відповідних законодавчих актах, які у відповідній мірі утворюють систему правового регулювання даної сфери.

Рівні правового регулювання системи фінансової безпеки в Україні.

№ п/п Рівень правового регулювання

Нормативно-правові акти, прийняті на відповідному рівні

1. Визначальний Декларація про державний суверенітет від 16.07.1990 р. №55-ХП

Закон УРСР «Про економічну самостійність Української РСР» від 03.08.1990 №142-ХІ

Акт проголошення незалежності України, затверджений постановою Верховної Ради України «Про проголошення незалежності України» від 24.0.1991 р.

2. Основний Конституція України від 28.06.1996 р.

Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 р. №964-ІV

Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 №2469-VIII

3. Функціональний Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI

Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. №2456-VI

Закон України «Про систему державного фінансового контролю в Україні» від 26.01.1993 р. № 2939-ХП

Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 14.10.2014 р. № 1702-VII

Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України» від 05.03.1998 р. №183/98-ВР

Закон України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. №576-VIII

Закон України «Про Службу безпеки України» від 25.03.1992 р. №2229-ХП

Положення про Державну фіскальну службу України, затверджене постановою КМУ від 21.05.2014 р. №236

Положення про Державну службу фінансового моніторингу України, затверджене постановою КМУ від 29.07.2015р. № 537

4. Концептуальний Концепція національної безпеки України, схвалена Верховною Радою України від 16.01.1997 р. №3/97-ВР

Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 р. №2411-VI

Концепція забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері, схвалена розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.08.2012 р. №569-р.

5. Стратегічний Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України» від 06.05.2015 р. «Про Стратегію національної безпеки України»

Програма діяльності Кабінету Міністрів України від 15.10.1996 р. №412/96-ВР

6. Методичний Методика розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджена наказом Міністерства економіки України від 02.03.2007 р.

Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджені наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. №1277.

Досліджуючи загальну проблематику правового регулювання системи фінансової безпеки в Україні ми згодні з О. О. Бригінцем, щодо необхідності прийняття профільного закону – Закону України «Про основи фінансової безпеки України». Науковець визначає, що даний законодавчий акт перш за все надасть чіткі визначення дефініціям та основним категоріям, котрі станом на сьогодні не мають єдино прийнятого нормативного закріплення та окреслення в нормативно-правових актах вищого рівня. З прийняттям Закону можливе вирішення таких питань як адміністративно-правовий статус суб'єктів забезпечення фінансової безпеки, окреслення меж та напрямів державної політики з питань фінансової безпеки, а також визначення одного із найбільш важливих питань в даній сфері – контроль за здійсненням заходів щодо забезпечення фінансової безпеки [13, С.78].

Погоджуючись з позицією науковців щодо необхідності прийняття в Україні спеціального закону, зазначаємо що сфера фінансової безпеки в Україні є досить масштабна та належним чином не врегульована. Однак саме фінансова система та фінансова безпека є основами будь-якої держави, а їх законодавче регулювання є першочерговою необхідністю для належної реалізації всіх повноважень органів державної влади та фактичного забезпечення безпеки на національному рівні. Тому побудова дійсно стійкого, стабільного та ефективного механізму забезпечення фінансової безпеки в державі та формування відповідної сучасної законодавчої бази є неможливим без правильного використання та аналізу зарубіжного досвіду розвинених країн світу.

Досліджуючи загальну проблематику правового регулювання системи фінансової безпеки в Україні ми згодні з О. О. Бригінцем, щодо необхідності прийняття профільного закону – Закону України «Про основи фінансової безпеки України». Науковець визначає, що даний законодавчий акт перш за все надасть чіткі визначення дефініціям та основним категоріям, котрі станом на сьогодні не мають єдино прийнятого нормативного

закріплення та окреслення в нормативно-правових актах вищого рівня. З прийняттям Закону можливе вирішення таких питань як адміністративно-правовий статус суб'єктів забезпечення фінансової безпеки, окреслення меж та напрямів державної політики з питань фінансової безпеки, а також визначення одного із найбільш важливих питань в даній сфері – контроль за здійсненням заходів щодо забезпечення фінансової безпеки [13, С.78].

Погоджуючись з позицією науковців щодо необхідності прийняття в Україні спеціального закону, зазначаємо що сфера фінансової безпеки в Україні є досить масштабна та належним чином не врегульована. Однак саме фінансова система та фінансова безпека є основами будь-якої держави, а їх законодавче регулювання є першочерговою необхідністю для належної реалізації всіх повноважень органів державної влади та фактичного забезпечення безпеки на національному рівні. Тому побудова дійсно стійкого, стабільного та ефективного механізму забезпечення фінансової безпеки в державі та формування відповідної сучасної законодавчої бази є неможливим без правильного використання та аналізу зарубіжного досвіду розвинених країн світу.

Рівні правового регулювання системи фінансової безпеки в Україні.

№ п/п	Рівень правового регулювання	Нормативно-правові акти, прийняті на відповідному рівні
1.	Визначальний	Декларація про державний суверенітет від 16.07.1990 р. №55-ХІІ Закон УРСР «Про економічну самостійність Української РСР» від 03.08.1990 №142-ХІ Акт проголошення незалежності України, затверджений постановою Верховної Ради України «Про проголошення незалежності України» від 24.0.1991 р.
2.	Основний	Конституція України від 28.06.1996 р. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 р. №964-ІV Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 №2469-VIII
3.	Функціональний	Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. №2456-VI Закон України «Про систему державного фінансового контролю в Україні» від 26.01.1993 р. № 2939-ХІІ Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 14.10.2014 р. № 1702-VII

		Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України» від 05.03.1998 р. №183/98-ВР Закон України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. №576-VIII Закон України «Про Службу безпеки України» від 25.03.1992 р. №2229-XII Положення про Державну фіскальну службу України, затверджене постановою КМУ від 21.05.2014 р. №236 Положення про Державну службу фінансового моніторингу України, затверджене постановою КМУ від 29.07.2015 р. №537
4.	Концептуальний	Концепція національної безпеки України, схвалена Верховною Радою України від 16.01.1997 р. №3/97-ВР Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 р. №2411-VI Концепція забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері, схвалена розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.08.2012 р. №569-р.
5.	Стратегічний	Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України» від 06.05.2015 р. «Про Стратегію національної безпеки України» Програма діяльності Кабінету Міністрів України від 15.10.1996 р. №412/96-ВР
6.	Методичний	Методика розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджена наказом Міністерства економіки України від 02.03.2007 р. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджені наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. №1277.

Таблиця 1. Джерело: складено автором

Література :

1. Радзивіл К. С. До питання правового забезпечення фінансової безпеки держави. Юридичний вісник. 2011. № 4 (21). С. 49-52.
2. Колодізев О. М. Державна система управління фінансовою безпекою України та правові засади її функціонування. URL: http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5941/1/10_30_47.pdf
3. Декларація про державний суверенітет України: Закон України від 16.07.1990р. №55-XII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/55-12>
4. Про економічну самостійність Української РСР: Закон УРСР від 03.08.1990 №142-XII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-12>.
5. Патарідзе-Вишинська М.В. Генезис нормативно-правового забезпечення фінансової безпеки. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2016. Вип. 1 (34). С. 169-190.
6. Пархоменко Н.М. З'ясування дійсного змісту категорій «форма» та «джерело» права як передумова ефективної реалізації прав і свобод людини і громадянина : монографія / за ред. Н.М. Оніщенко, О.В. Зайчука . К. : ТОВ «Вид-во «Юридична думка», 2007. С. 216–236.
7. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 р. №964-IV / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
8. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 №2469-VIII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.

9. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
10. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 05.03.1998 р. №183/98-ВР / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/183/98-вр>.
11. Про Рахункову палату: Закон України від 02.07.2015 р. №576-VIII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19>.
12. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. №2229-XII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>
13. Бригінець О.О. Правове забезпечення фінансової безпеки України, автореферат дисертації для здобуття наук. ступ. д.ю.н., спеціальність 12.00.07., Ірпінь 2017.
14. Положення про Державну фіскальну службу України: постанова КМУ від 21.05.2014 р. №236 / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-п>.
15. Омельченко Н.М., Коваленко М.М. Фінансовий контроль як складова фінансової безпеки України. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/conf/2016-3/doc/4/04.pdf>
16. Про систему державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.01.1993 р. № 2939-XII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>.
17. Податковим кодексом України від 02.12.2010 р. №2755-VI / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
18. Бюджетним кодексом України від 08.07.2010 р. №2456-VI / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
19. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 14.10.2014 р. № 1702-VII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>.
20. Концепція економічної безпеки України / кер. проекту В. М. Геєць (Інститут економічного прогнозування НАН України). К.: Логос, 1999. 56 с.
21. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 р. №2411-VI. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>.
22. Словник юридичних термінів: навч. посіб. / уклад. В. П. Марчук. К.: МАУП, 2003. – 128 с.
23. Словник термінів і визначень з курсу «Загальна теорія держави і права»: учбовий посібник для слухачів. К.: УАВС, 1993. – 260 с
24. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України затверджена наказом Мінекономіки від 02.03.2007 р. №60. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=MetodichniRekomendatsii>.
25. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України затверджених наказом Мінекономрозвитку від 29.10.2013 р. №1277. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=MetodichniRekomendatsii>.
25. Кравчук Н. Я., Колісник О. Я., Мелих О.Ю. Фінансова безпека: Навчально-методичний посібник. Тернопіль: Вектор, 2010. – 277 с.